

Domovi hrvatskih veterana

PRIPREMIO:
Bogomir Hrnčić

Jedinstveni po tipologiji i namjeni ustanova veteranski centri su u novoj hrvatskoj arhitektonskoj praksi pozitivni primjeri pripreme i provedbe programa sveobuhvatne skrbi za populaciju hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskoga rata, koji je uspostavljen u cilju ublažavanja pojedinačnih i skupnih posljedica Domovinskoga rata

Uvod

Studio A dobio je iznimnu priliku aktivno sudjelovati u Nacionalnom programu realizacije veteranskih centara u Republici Hrvatskoj, i to od formiranja idejnih smjernica do osnivanja prvoga Doma hrvatskih veterana u Lipiku te izrade idejnih projekata za veteranske centre u Petrinji i Šibeniku. Veteranski centar Petrinja je pred provedbom.

Ideja uspostave veteranskih centara u Republici Hrvatskoj nastala je kao rezultat utvrđene potrebe za stvaranjem ustanova koje bi pružale usluge sveobuhvatne skrbi populaciji hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskoga rata. U tom kontekstu pokrenut je i realiziran projekt Doma hrvatskih veterana u Lipiku, kao svojevrsni pilot projekt, koji je financiran sredstvima iz nacionalnih izvora [1]. Uspostava prvoga centra bila je osnova daljnjeg razvoja Programa u Ministarstvu hrvatskih branitelja te su nakon makrolokacijske i mikrolokacijske analize Studijom predizvodljivosti preddefinirani regionalni centri, i to dva u Kontinentalnoj Hrvatskoj i dva u Jadranskoj Hrvatskoj. Centri trebaju obuhvatiti populaciju potencijalnih korisnika u Petrinji, Šibeniku, Sinju, Daruvaru i Osijeku i oko tih gradova.

Projekt *Uspostave veteranskih centara u Republici Hrvatskoj* uvršten je u okviru Operativnog programa *Konkurentnost i kohezija* (dalje: OPKK), kroz investicijski prioritet 9a – Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu što pridonosi

nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju, smanjujući nejednakosti u smislu zdravstvenog statusa promičući socijalnu uključenost, kulturne i rekreativne usluge te prelazak s institucionalne skrbi na skrb u zajednici [1].

Provedba projekata Dom hrvatskih veterana Lipik

Ministarstvo hrvatskih branitelja planiralo je uspostaviti prvi veteranski centar u RH nakon rekonstrukcije hotela *Lipa*. U tome je *Studio A* sudjelovao od ideje 2014. do provedbe 2016.

Izbor lokacije, osim ekonomskim razlozima, bio je uvjetovan neposrednom blizinom lječilišnoga centra Lipik, povijesno poznatoga po blagotvornoj termalnoj vodi, što omogućuje dodatnu, vrlo kvali-

tetnu rehabilitacijsku aktivnost korisnika centra.

Dom hrvatskih veterana u Lipiku uspostavljen je kao suvremena sociorehabilitacijska ustanova čiji multidisciplinarni tim pomaže hrvatskim braniteljima i stradalnicima Domovinskoga rata te članovima njihovih obitelji u procesu društvenoga uključivanja, usvajanja novih znanja i vještina, jačanja samopouzdanja te ostvarivanja osobnih potencijala. Na taj način pozitivno utječe na podizanje kvalitete njihova življenja, uspješnije uključivanje u tržište rada te ukupno društveno uključivanje [1].

U provedbi projekta sudjelovali smo u svojstvu autora, projektanta i projektantskoga nadzora. Zahtjevan dio provedbe bila je izrada programskih smjernica koje su izrađene multidisciplinarno, odnosno u izradi je sudjelovao širi krug stručnjaka unutar Ministarstva hrvatskih branitelja i izvan njega u svojstvu investitora i provoditelja programa. O kvaliteti programskih smjernica ovisila je provedba zacrtanih ciljeva u ograničenim prostornim uvjetima postojećega objekta, ali i mogućega proširenja, ograničenoga

Dom hrvatskih veterana u Lipiku (DHV - Lipik), dvorišna pročelja dograđenoga dijela

DHV Lipik – dvorišna pročelja

prostornim planovima, veličinom parcele i okolnim objektima (vila Zinka). Dio programa koji se odnosi na provedbu projektnih aktivnosti u izgrađenome objektu moguće je naknadno prilagoditi potrebama korisnika, ali prilagodbu prostora, ako nije kvalitetno koncipiran i odgovarajuće projektiran, nije jednostavno provesti.

U skladu s Programom zatečeni objekt hotela trebalo je znatno proširiti i redizajnirati, a primijenjenim se rješenjima trebalo uklopiti u ultimativno povijesno, neorenesansno i secesijsko okružje središta Lipika, u neposrednoj blizini povijesno poznatoga lječilišta. Centar odnosno postojeći hotel nalazi se u sklopu zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada Lipika, koja je upisana u Registar nepokretnih kulturnih dobara RH (Z-2543).

Kroz provedbu Programa zadatak je bio osigurati prostor za pružanje usluga boravka, smještaja, prehrane, savjetovanja, pomaganja, psihosocijalne podrške, psihološke djelatnosti i sportske rekreacije [2].

Zatečeni stari hotel s tri etaže i potkrovljem rekonstruiran je prema izvornome obliku, sačuvano je pročelje s karakterističnim erkerima i lezenama, uz promijenjen ton pročelja, kako bi se postigla uravnoteženost odnosa zatečenoga i intervencije.

Rekonstrukcijom je obuhvaćeno proširenje prostora dogradnjom smještajnoga

dijela s tri etaže i potkrovljem, koji je sa zatečenim objektom povezan prizemnim traktom. U veznome traktu organiziran je restoran s kuhinjom, s izlazom na prizemnu terasu i pogledom na buduću park vile Zinka koja je u rekonstrukciji. Krov prizemlja čini terasa, prošireni boravak katnih sadržaja. Nova dogradnja smještaja tretirana je kao jedinstven, neutralan i nenametljiv korpus povijesnoga okružja koju projekt prihvaća kao isključivu dominantu, ali uz karakternu valorizaciju primijenjenim materijalom i bojom. Kapacitet centra je 44 ležaja u dvokrevetnim sobama i dvije smještajne jedinice za stopostotne invalide sa zasebnim sobama za pratitelje.

Rekonstrukcija vojarnje u Veteranski centar Petrinja – 3D simulacija zapadne strane

Zahvaljujući projektu i izvedbi, objekt ima energetske razred B s $Q_{H,nd,ref} \leq 50$ kWh/(m²a). Viši energetske razred nije bilo moguće postići bez obzira na rekuperaciju dijela otpadnoga toplog zraka jer je temeljenje izvedeno na naglavnim gredama i pilotiranjem na dubinu do šest metara. U skladu s time bilo bi neekonomično smještajne dijelove ventilirati uz tretman zraka rekuperatorima.

Dom hrvatskih veterana Petrinja

U kontekstu provedbe programa "Uspostava veteranskih centara u Republici Hrvatskoj" imali smo priliku, nakon provedbe pilot-projekta Doma hrvatskih branitelja Lipik, nastaviti s projektnim radom na izgradnji Veteranskog centra Petrinja. Projekt je počeo autorskim radom 2015. i danas se nalazi u fazi izrade izvedbenoga projekta.

Veteranski centar Petrinja planiran je na prostoru bivše vojarnje *Zrin* u Petrinji, na površini od 5,3 ha na kojoj je zatečena bivša vojarna bruto površine 4800 m². Rekonstrukcijom će bruto površina doma biti 7500 m².

U Programu su definirani kapacitet centra od 145 korisnika u smještajnome dijelu te sadržaji terapijskih i rekreativnih aktivnosti, administrativni poslovi centra te restoranski prostor s kuhinjom u zatvorenome i otvorenome prostoru. Veteranski će centar osim usluga smještaja i prehrane pružati usluge grupnoga savjetovanja, u njemu će se održavati ra-

Rekonstrukcija vojarnje u Veteranski centar Petrinja – 3D simulacija južne strane glavnog ulaza

dionice i tečajeve te organizirati okupacijske aktivnosti, pružati psihosocijalna pomoć, provoditi fizikalna rehabilitacija, edukacijske i radne terapije, kineziterapije te organizirati sportske i rekreacijske aktivnosti u zatvorenim i otvorenim prostorima. Planirana je izgradnja bazena terapijske i rekreativne namjene.

Postojeća građevina bivše vojarnje zadržat će se u cijelosti u tlocrtnome smislu, a bit će nadograđena za jedan smještajni kat. Prema zatečenoj tlocrtnoj shemi, vojarna je dvotrakt u formi slova "U", koja je iskorištena za organizaciju atrija s dograđenim prizemnim objektom aneksa u kojemu su planirani kuhinja s restoranom i *caféom* te prostori za kineziterapiju i bazen s pripadajućim garderobama i sanitarijama. Terapijski prostori i administrativni prostor doma organizirani su u dijelu prizemlja postojećega objekta.

Zatečeni je objekt oblikovanjem diferenciran u odnosu na novi objekt aneksa, bez obzira na to što su povezani komunikacijama i atrijem. S obzirom na svoju veličinu i strogi prozorski raster, postojeći objekt istaknut je u svojoj jednostavnosti i jedinstvenome korpusu klasičnom obradom pročelja zaglađenom žbukom i kosim limenim krovom. Objekt aneksa, jedinstveni horizontalni kubus ravnoga krova, obložen je vlaknasto-cementnim pločama u blijedome tonu opeke, plitke teksture. Ima velike ostakljene plohe zajedničkih prostora, istaknute staklenom nadstrešnicom ulaza za "domaćinski" prihvata korisnika.

Parcela je pozicionirana u središtu grada, povezana je s postojećim parkom ispred objekta i korespondira s pješačkim površinama grada kao šetnica. Park će biti obnovljen hortikulturno i urbanom opremom. Sportski tereni, odnosno rekreativne

sportske površine (košarka, rukomet, mali nogomet, tenis, stolni tenis, odbojka, boćanje), predviđeni na površini od oko 0,8 ha, bit će u funkciji provedbe programskih aktivnosti i slobodnih, rekreativnih aktivnosti korisnika.

U *Studiju A* izrađeni su idejni, glavni i izvedbeni projekt rekonstrukcije vojarnje u Veteranski centar Petrinja.

Dom hrvatskih veterana Šibenik

Projekt za Veteranski centar Šibenik, za koji je *Studio A* izradio idejni projekt, uklopio se u uspostavu jednoga od regionalnih centara Jadranske Hrvatske.

Veteranski centar Šibenik planiran je na prostoru bivše vojarnje *Bribirski knezovi* u Šibeniku, u zoni Mandalina, prema Solarisu. Površina zemljišta je oko 2,6 ha i na njoj su zatečene građevine bivše vojarnje bruto površine od 850 m². Uz rekonstrukciju postojećega objekta predviđena

Rekonstrukcija vojarnje u Veteranski centar Šibenik – 3D simulacija južnoga područja ispod nadstrešnice

Rekonstrukcija vojarnje u Veteranski centar Šibenik – 3D simulacija jugozapadnoga pročelja smještajnoga objekta

Rekonstrukcija vojarne u Veteranski centar Šibenik – 3D simulacija sjeveroistočnoga pročelja smještajnoga i “veznog” objekta

je nova izgradnja do ukupne bruto površine od oko 5150 m².

Prema Programu, kapacitet centra definiran je za 130 korisnika u smještajnome dijelu, odnosno u 71 sobi, među kojima je osam soba namijenjeno sto-postotnim invalidima. Veteranski centar osim smještaja pruža usluge grupnoga savjetovanja, organizacije radionica i tečajeva, psihosocijalnu pomoć, usluge fizikalne rehabilitacije, edukacijske i radne terapije, kineziterapije, a omogućeno je i bavljenje sportom i rekreacijom u zatvorenome i otvorenome prostoru. Planirano je oko 3600 m² sportsko-rekreativnih površina te isto toliko parkiranih površina.

Postojeća građevina predviđena je za rekonstrukciju, a planirano je da se tlocrtno zadrži u cijelosti kao prizemni objekt. Planiraju se oformiti dva bloka objekata, postojeći (P), vezni (P), i smještajni (P + 3 + Pot). Prema Programu, u postojećemu bi se objektu organizirali terapijski trakt i administrativni poslovi. Spojni objekt imao bi multifunkcionalnu namjenu, ondje bi se provodila radna terapija te bi se nalazio smještajni dio s dvokrevetnim i manjim djelom jednokrevetnim sobama, restoranom i kuhinjom.

Oblikovni racionalizam i programski funkcionalizam karakteristike su autorskoga pristupa rješavanju programskih smjernica i oblikovanja građevina u skladu s Operativnim programom Konkurentnost i kohezija te raspoloživim planiranim sredstvima.

Zaključak

U članku je prikazan samo manji segment složenoga procesa poticanja, početnoga kreiranja i valorizacije mogućih programskih rješenja u sklopu trajne

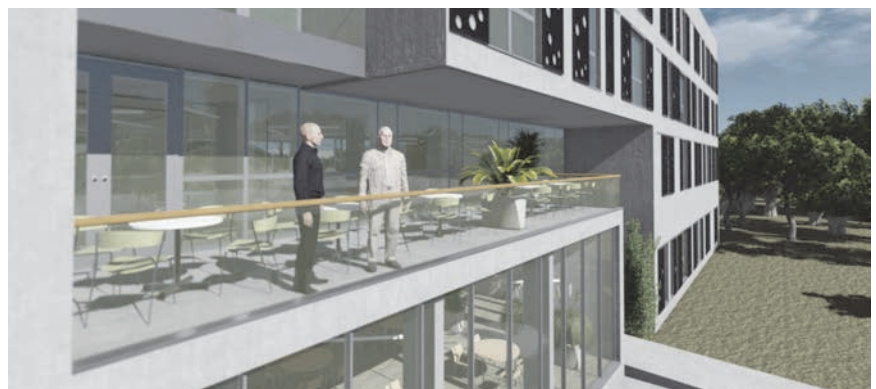
brige i skrbi RH za stradalnike Domovinskog rata. Formiranje sustavnoga programa na razini RH kojim se osmišljava dugoročna provedba pojedinih projekata veteranskih centara bio je ekstremno složen zadatak čija je uspješna provedba uvjetovana i primjenom uspješnih projektnih rješenja uz svrsishodno i odgovorno korištenje zatečenih građevina, a uz istaknutu odgovornost prema zatečenim ograničenima projektnoga okružja.

Izvori:

- [1] Programske smjernice i programski zahtjevi – arhitektima-projektantima glavnog projekta i projektne dokumentacije za namjenu uspostave veteranskih centara u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo hrvatskih branitelja od kolovoza 20017. godine
- [2] Pravilnik o minimalnim uvjetima za početak rada i pružanje usluga ustanova za pružanje podrške i usluga braniteljsko-stradalničkoj populaciji i drugim osobama (NN 123/2015.)

Rekonstrukcija vojarne u Veteranski centar Šibenik – 3D simulacija ptičje perspektive

Rekonstrukcija vojarne u Veteranski centar Šibenik – 3D simulacija pročelja s lođom